

WOORD VOORAF

Bijna overal in Nederland zie ik dat er een kloof is ontstaan tussen de kerk en de omgeving. En op de een of andere manier lijkt het alsof beide partijen dat graag zo willen houden. Wat gaan we doen als de kerk, als datgene wat ons van de ander scheidt, ons ook veiligheid biedt? Het lijkt alsof de kloof nog net iets te groot is om te overbruggen. Maar we willen wel en de tijd is er misschien wel rijp voor: Er moet vast een mogelijkheid zijn om die enorme sprong in, laten we zeggen, 10 kleine sprongetjes wél te kunnen wagen. Die gedachte heeft me de afgelopen jaren vastgehouden en is uitgegroeid tot *Kerk binnenstebuiten*: In 't klein, spelenderwijs oefenen wat we in het groot terug willen zien.

Voor je ligt een boek, bestaande uit 10 hoofdstukken, dat je langs verschillende levels leidt. Elk level is opgebouwd uit verhalen, quotes, een betoog, een speciaal geschreven song, spelopdrachten en een online reactie van een schrijver of theoloog. Ik hoop dat deze ingrediënten je helpen om in beweging te komen. Spreekt een onderdeel je niet aan? Sla het gerust over, maar probeer dan een andere insteek. Vind uit wat voor jou werkt. Het gaat er uiteindelijk om dat je aangemoedigd wordt op de plek waar je nu bent. We hebben allemaal verschillende achtergronden en dus ook een andere route. Maar nu kruisen onze wegen zich eventjes in dit boek en kunnen we uitwisselen wat er achter ons ligt. 'Uitwisselen? Hoe kan ik wat met je uitwisselen dan?' zul je denken. Goede vraag. In elk level staat een link naar de site waar je kunt reageren en je ervaring kunt delen. Samen met de reacties van anderen is er dus flink wat uit te wisselen. Ik en met mij de andere lezers, zullen het spel de aankomende jaren spelen. Ook via social media kunnen we elkaar bestoken met vragen, ervaringen en input om de *Kerk binnenstebuiten* te keren. Ik hoop dat als we buiten onze comfortzone stappen, we weer afhankelijk worden van God. Durf je dat aan?

De eerste vijf levels gaan over de kerk. Ik probeer stil te staan bij de verschillende elementen die ons tegenhouden om de buurt in te trekken. De tweede vijf levels gaan over onrecht en onze buurt. Door het boek heen herken je een rode draad van Jezus' woorden over het koninkrijk en de Bergrede.

Neem mee wat je mooi vindt. Laat je scherpen. Praat erover met mensen dichtbij en vorm je eigen woorden, blik en gevoelens. Want daar gebeurt het; in onze eigen ervaring worden we geraakt voor iets wat leeft in Gods hart. In dit spel ben jij aan zet. Speel dit met je vriendengroep, partner of bijbelkring en stuur elkaar op pad. Ik en jij weten nog niet wat er dan gaat gebeuren. Zal God ons op bijzondere plekken brengen?

LEVEL 10

P.29

LEVEL 8

LEVEL 4

P. 79

P. 99

601-6

KERK BINNENSTE BUITEN

LEVEL 7

P.53

LEVEL 6

P.67

GROEPSOPDRACHT

LEVEL 1

P.118

SCORE

110

105

100

Kerk in de Shit

WIJ HEBBEN LIEF
omdat God ons
het eerst heeft
liefgehad.
- 1 Johannes 4:19

LEVEL 10

LEVEL 10 HEEFT ALLES TE MAKEN
MET: OEFENEN & WEDSTRIJD /
BEKERS & TRECHTERS / LICHT & POEP

EINDELIJK NAAR DE KERK

Zondagochtend stond mijn vader onder aan de trap te roepen: 'We moeten gaan!' Ik was tien jaar en had een aantal weken geleden net mijn bijbeltje van de kerk gekregen. Overhandigd op het podium samen met dertig andere kinderen die dat jaar tien werden. Nu mocht ik mijn eigen bijbeltje meenemen naar de kerk. We moesten ons haasten, want te laat komen was het laatste wat mijn ouders wilden. Haasten en met nette kleren aan in de auto.

Zo gingen we zondag naar de kerk. Goddank waren we op tijd. We hoefden niet op de voorste rij te zitten; ons plekje was nog vrij – mijn vader zat altijd bij het gangpad, alsof hij elk moment kon vluchten, wat overigens nog nooit gebeurde. Ik was nu te oud voor de kindernevendienst, dus kleuren en de magische viltboardverhalen moest ik missen.

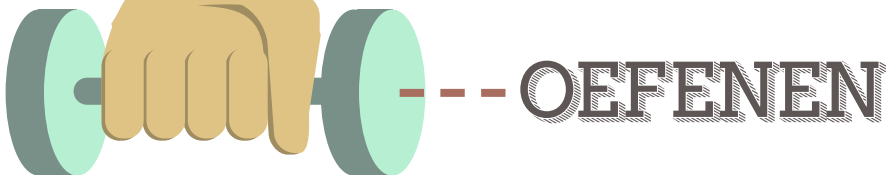
Nu moest ik de verhalen in tekst aanhoren, met mijn eigen bijbeltje meelesen en de preek van de grote mensen meemaken. Ik had me het afgelopen jaar op de preek verheugd, om net als de volwassenen het hoogst haalbare mee te maken. Mijn nieuwsgierigheid was gegroeid. Wat doen al die mensen in de kerkdienst? Is het echt te moeilijk? Maar nu zat ik er, en al luisterend voelde het als een plek die ik eigenlijk wel heel goed kende. Het voelde als school. Iemand die vertelt en een hele meute die luistert. Hier ging het dan om verhalen uit de Bijbel, leerregels en veel theorie. Weliswaar toegepast op het leven van alledag, maar nog steeds woorden. En dan sloot de dominee elke zondag af met: 'Gaat U dat ook doen deze week? Amen!'

De daden moesten we zelf doen.

En zo nam ik van mijn tiende tot mijn belijdenis op mijn twintigste een aantal dingen mee. Op zondag hoor je wat je de rest van de week hoort te doen, en de zondag daarop weer voor die week erna, en de week daarna weer opnieuw. We hoorden woorden, theorie, vanaf een preekstoel, van één persoon, één verhaal voor heel veel mensen tegelijk; we konden niets terugzeggen en soms werd er gezegd dat we wel moesten blijven komen, twee keer op een zondag.

De grens tussen zondag en de rest van de week werd elke week scherper getrokken en zonder dat we het door hebben gehad, zijn er twee werelden ontstaan. Zondag en de rest van de week, kerk en wereld.

Het constant schakelen tussen doordeweeks en 's zondags heeft vast invloed op hoe we naar de wereld kijken. Door de twee uit elkaar te trekken, ontstaat er een dualistisch wereldbeeld; het 'heilige' en het 'seculiere' worden twee verschillende realiteiten. Zou er een manier zijn om ze weer te verenigen? Als we de kennis die we opdoen op zondag willen meenemen, zullen we ook de praktijk ruimte moeten geven.

Als muzikant leerde ik al snel dat het zingen en aanbidden van God op zondag een goede oefening kon zijn om je op God te richten en op Hem te vertrouwen. Niet als ultieme aanbidding, maar om in het klein te ervaren hoe goed God is, om het daarna aan te durven en die oefening in praktijk te brengen in ons 'echte leven' op maandag. Zo oefenen we op zondag om God te vertrouwen door ons al liedjes zingend afhankelijk op te stellen naar God en vervolgens deze ervaring mee te nemen naar het dagelijks leven. Het voordeel van deze oefening is dat alle randvoorwaarden op zondag aanwezig zijn. Een mooi voorbeeld op het podium, muziek om bij aan te haken, de organist die een extra register opentrekt bij het laatste couplet, soms zelfs de lichten gedimd om niet afgeleid te worden en je minder zelfbewust te voelen, en, heel belangrijk: het gezamenlijke aspect. De samenbindende effecten van een groep en de groepsdruk die we ten goede gebruiken om op te gaan in de aanbidding van onze God. Wat blijft er van onze aanbidding over als de ideale randvoorwaarden ontbreken?

Wedstijde

Toen ik tiener was, las mijn vader aan tafel voor uit een handig bijbels dagboekje. Zo las hij eens over het verhaal van de wedloop:

Weet u niet dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die wint. Iedereen die aan een wedstrijd deelneemt beheerst zich in alles; atleten doen het voor een vergankelijke erekrans, wij echter voor een onvergankelijke. Daarom ren ik niet als iemand die geen doel heeft, vecht ik niet als een vuistvechter die in de lucht slaat. Ik hard mezelf en oefen me in zelfbeheersing, want ik wil niet aan anderen de spelregels opleggen om uiteindelijk zelf te worden gediskwalificeerd.
- 1 Korintiërs 9:24-30

Het bijbelse dagboekje legde uit dat er in de tijd van Paulus voor een hardloophwedstrijd getraind werd met blokken aan de benen: zwaardere omstandigheden om de spieren te trainen en voor te bereiden op de moeilijke wedstrijd. Dat prikkelde mijn verbeelding: hoe snel zouden die hardlopers wel over de baan vliegen zonder blokken aan de benen, als vogels bevrijd uit een kooi, geen belemmeringen en begeistert door hun eigen snelheid? Als we willen groeien in geloof, moeten we naast de cultivrende omgeving van een fijne kerkdienst waarin we van alle gemakken worden voorzien misschien ook een plek hebben om midden in de maatschappij te kunnen leren, daar waar ook weerstand is, misschien zelfs met blokken aan de benen. Ik geloof dat er heel mooie dingen gaan gebeuren als we de uitvalsbasis los durven laten.

Wat ons echter tegenhoudt is angst. In ieder mens zit een klein beetje angst voor het onbekende, maar ook een nieuwsgierigheid. Is de nieuwsgierigheid groot genoeg? Groter dan de angst? Als we langzaam met onze tenen buiten ons warme vloedkleedje durven te stappen, zullen we ervaren dat we een hoop gemakken niet meer nodig hebben.

*Is onze
nieuwsgierigheid
groter dan de
angst voor het
onbekende?*

BEKER

We kweken Gods liefde in onze ideale kas, vol geloof dat Gods liefde ons verandert. Maar zijn we na die cultiverende oefening ooit klaar, hebben we genoeg liefde ontvangen om uit te delen?

Een beeld dat vaak gebruikt wordt om uit te leggen hoe God ons eerst zelf vult en daarna onze omgeving raakt, is het beeld van de beker. Raakt onze beker vol, dan stroomt hij vanzelf over naar de mensen om ons heen. Een mooi beeld, waarmee goed gelet wordt op onze grenzen. We hoeven niet meer te geven dan we kunnen en we hoeven niet aan onszelf voorbij te gaan voor we gaan uitdelen.

TRECHTER

Een ander beeld is het beeld van de trechter. In dat beeld zijn we afhankelijk van Gods liefde die ons vult, maar we kunnen zijn liefde niet lang vasthouden, dus staan we paraat om Gods liefde door ons heen te laten stromen naar de mensen om ons heen. Als een trechter wachten we niet tot we vol zijn om vervolgens over te stromen naar onze omgeving, maar we bewegen ons richting mensen om ons heen, zonder dat we zelf eerst vol hoeven te zijn.

Dit beeld gaat juist uit van de overtuiging dat we niet eerst vol hoeven te zijn. Het geeft ruimte om kwetsbaar te zijn.

Beide beelden zijn een vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid, beide met hun eigen beperkingen. Kunnen we ze samenvoegen om tot een breder begrip te komen?

Ons leven is als gebroken aardewerk waar Gods heerlijkheid doorheen lekt, zodat iedereen kan zien dat het van God komt.

- Naar 2 Korintiërs 4:7

BALANCEREN

Als een kind te lang op een fiets met zijwieltjes rijdt, hangt het helemaal scheef op zijn fiets. Zijn we misschien volwassen geworden met zijwieltjes?

Een kerkgroep die vooral functioneert als zijwieltje, kan helpen om te leren geloven, maar op een gegeven moment kan zo'n ondersteunende rol een beperking worden. Kan een kerk die op tijd haar eigen beperking inziet ruimte geven voor groei?

Als we de kerk als oplaadplek of zijwieltje blijven gebruiken, beperken we uiteindelijk onze eigen groei. Kunnen we zelf leren balanceren?

*Het water dat ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft.
- Johannes 4:14*

OPLADEN (Johannes 4:1-42)

Jezus praat met een buitenlandse vrouw op een openbare plek, de put. En terwijl hij daar met haar praat, gebruikt hij die plek als beeld voor het eeuwige leven. De put als een bron die niet opraakt, waar we altijd toegang toe hebben. We hoeven niet meer naar een berg om God te ontmoeten, maar in onszelf zit een onuitputtelijke ... put.

Wanneer we weggeven uit onszelf kunnen we blijven putten uit die bron. Nee, sterker nog: het levende water welt dan vanzelf op uit die bron.

Heeft Jezus het hier over een wekelijkse kerkdienst? Een oplaadmoment in de week? Een veilige uitvalsbasis? Of een manier van bij elkaar komen om op elkaar te steunen?

Jezus denkt hier even *out of the box*. Het eeuwige leven maakt hij hier niet alleen tot een hiernamaals, maar ook tot een voortdurende opwelling van leven voor nu, in onszelf, los van andere aanbiddings- of preekrandvoorwaarden die we vaak zoeken om iets eigenhandig op te laten wellen.

Jezus heeft het hier over een revolutionaire verandering. De bron wordt geplaatst in ons binnenste; daar welt ze op! De dorst mogen we lessen bij God, in ons binnenste. God laat zich niet

meer opsluiten in een tempel of in een heilige plek. Jezus sprak over de nabije toekomst. Wetende dat Hij zou sterven voor ons, om de muur tussen ons en God weg te halen. En toen Jezus stierf, scheurde in de tempel het gordijn van het heilige der heiligen. God kan in ons binnenste een bron worden. Misschien herken je dit soort momenten: je wordt rustig, je komt bij jezelf en opeens glijdt de drukte en spanning van je af. Alsof er een riviertje een kleine doorbraak veroorzaakt, het water komt even op plekken die droog stonden.

Jezus gaat verder en masseert de boodschap er alvast even goed in: God is straks te aanbidden buiten de goed gecultiveerde plekken. Het gaat dan niet meer om het zoeken van een heilige of hemelse plek, waarmee alle andere plekken tot seculier of aards gedegradeerd worden.

Hij brengt een nieuwe manier, waarin er geen verschil is tussen heilig en seculier. In alles is God te vinden. Hem aanbidden kan door nieuwe spelregels: 'in waarheid en geest', dat is de nieuwe vorm die Jezus introduceert.

'Waarheid' heeft Hij bij de vrouw bij de put al gedemonstreerd; Hij liet haar zien dat God alles van je weet. Aanbidding in waarheid betekent dus: helemaal eerlijk worden naar jezelf en God, alle schijn laten varen.

'Geest' heeft hij ook gedemonstreerd. De Samaritaanse vrouw wilde God aanbidden, maar heeft niet de juiste voorouders. Ze is niet Joods, maar toch praat Jezus met haar. Sowieso in die tijd not done – spreken met een vrouw op een openbare plek, en ook nog met een vrouw die niet Joods is. Jezus maakt ruim baan voor een nieuwe manier van aanbidden. God is Geest, Hij valt niet samen met tijd en ruimte. Dus als je inpluigt in Gods Geest is hij benaderbaar, ongeacht plaats, geloofstraditie, afkomst of de labels die mensen op je plakken.

Jullie zijn het licht in de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Men steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.

- Matteüs 5:14-16

SCHIJNWERELD

Het vooruitzicht is een borrelend leven, waarin we op elk moment en elke plek water kunnen putten. Als we onszelf niet meer terug hoeven te trekken naar onze uitvalsbasis worden we misschien juist wel beter zichtbaar.

Jezus zegt het zo: een stad op een berg kan zich niet eens verstoppen. In ons platte Nederland is dit niet zo goed voor te stellen, maar beeld je in dat het begint te schemeren en je staat buiten de stad. De lichten verklappen de weg terug naar de stad. En zo noemt Jezus ons licht: bedoeld om te schijnen. Dat betekent dat we ons niet moeten verstoppen voor de omgeving. We zijn bedoeld om zichtbaar te zijn. Als we onszelf afsluiten van de duistere plekken en ons als lichten omringen met veilige muren om ons heen, stralen we zinloos. We bereiken de donkere plekken niet.

Soms pompen we ons geloof op door alle duisternis weg te poetsen uit ons leven. Zo houden we onszelf kunstmatig licht. Hebben we extra kunstmatig licht nodig om zo een schijnwereld te creëren waarin we een geweldig leven hebben? Of willen we ons juist afschermen van de donkere wereld? Bang dat de duisternis het licht zal verdrijven?

Als gelovige durf ik het bijna niet te zeggen: 'We zijn bestemd voor de duisternis.' Niet als hel- en verdoemenispreek, maar wel vanuit de gedachte: kan ons kleine lichtje niet het meest van dienst zijn in de duisternis?

Soms zijn we met allerlei methoden en hippe diensten bezig om onszelf in de kijker te spelen. We ervaren geestelijke strijd als we de mensen niet bereiken en we niet gezien worden. Wellicht is de grootste strijd wel de strijd met onze eigen angst. De angst om te doen waarvoor we bestemd zijn.

Soms ervaren we zelfs niet eens dat we een klein beetje gloeien, omdat er om ons heen allemaal mensen proberen zo helder en heilig mogelijk op te lichten. Een grote lichtbundel van mensen waarin onze bijna dovende gloeiende glinstering onzichtbaar blijft. We leven in de schaduw van onze lichtende voorbeelden en kerk-sterren en vergeten hoe het kleine beetje licht een verheldering kan zijn op donkere plekken.

Durven we een held of ster te zijn? Durven we een klein lampje te zijn waar we nauwelijks zelf genoeg aan hebben, maar waarmee we wel net voldoende zichtbaar zijn in donkere plekken?

WE DON'T NEED TO SHINE BRIGHTER
*we just need to bring
our little lights
into darker places.*